

AZ UTOLSÓ ROMÁN PARLAMENTI VÁLASZTÁSOK.

Az impériumváltozás decenniuma a romániai magyar kisebbség vegetatív életében az *ötödik* parlamenti választással köszöntött be.

Diktatórikus uralomra készített választójogi törvény és példátlanul kezdetleges, csapnivalóan rossz, sőt a kisebbségi szavazók tendenciózus kihagyásával készült választói névjegyzékek alapján történő parlamenti választás, melyet a korteskedés skálájának minden változata előz meg a maga ragyogó miniszteri Ígéreteivel és egyben megfélemlítési kísérleteivel, sajtóhadjáratával, gáncsvetéseivel, egységrobbantást célzó petárdáival — mit jelent egy etnikai kisebbség életében, azt mindnyájan tudjuk.

Ezek az „előfeltételek“ az 1928 december havában lepergett romániai parlamenti választáskor mint adott tényezők meg voltak. Adva volt a liberális párt égisze alatt keletkezett 1926 március 27-én kihirdetett választójogi törvény,¹ melynek egyik rejtett kisebbségellenes intézkedése folytán, hogy t. i. a megyét teszi választókerületté,² a magyar és német többségű városi municípiumok — így Kolozsvár, Temesvár, Nagyvárad, Arad, Marosvásárhely — szavazatait majorizálja az illető vármegye román falusi lakossága. Ettől a magyar és német kisebbséget súlyosan érintő rendelkezéstől eltekintve a V. T. prémium rendszere a kormánypárti választónak a kisebbséggel szemben valóságos plurális szavazatot biztosít. Viszont a politikai érettségnek azt a magas fokát, mely mellett a választópolgár az országos eredmény emelése céljából, még abban az esetben is leadja a maga szavazatát, ha előrelátható, hogy saját választókerületének jelöltjeit amúgy sem tudja megválasztani, ma még megkívánni nem lehet.

Adva voltak ennél a parlamenti választásnál is a régebbi kormányok által pártszempontok szerint összeállított s a legtöbb he-

¹ „Legea electorala pentru adunarea deputatilor si senat“ kihirdetve a „Monitorul Oficial“ 1926 március 27-iki 71. számában, melyre rövidítve V. T. (választási törvény) jelzéssel hivatkozunk.

² A V. T. második bekezdése szerint: „Minden megye egy választókerületet alkot“.

lyen a magyarság rovására nagyon is hiányos választói *névjegyzékek*, melyek összeállításánál az volt a vezető szempont, hogy minél többen essenek ki a választói jogosultságból és főleg minél többen az etnikai kisebbséghez tartozó választók. Tíz év telt el anélkül, hogy rendszeres és precízen elkészített választói névjegyzékek lennének, mert hiszen az eddigi gyakorlat szerint nem a közigazgatás készíti el hivatalból azokat, ügyelve arra, hogy abból senki ki ne maradjon, hanem a választói jogosultsággal bíró polgárnak magának kell azokba felvételnie magát. Hanyagságból, tendenciózusan sok-sok tízezerre megy — csak megyenként — azoknak a száma, akiket kifelejtettek a választási névjegyzékekből.

Az is tagadhatalan, hogy a választásokat vezető kormánypárt a *korteskedés* minden eszközét felhasználta s a székely megyékben is állított nemzeti-parasztpárti jelölő-listákat. Háromszék megyében maga az erdélyi miniszter, Voicu Nitescu, volt a lista-vezető. Az udvarhelymegyei kormánypárti listán pedig már magyarokat is jelölt (Réti Imre és dr. Ferenc Balázs személyében, mindkettő „néppárti“-nak mondva magát). A választás előtti napon pedig Voicu Nitescu erdélyi miniszter Dobrescu földművelésügyi államtitkárral együtt az egész székelyföldet végigjárták s Csíkszeredában és Ditróban tartott beszédeikben hangsúlyozták azt, hogy: „ha székely testvéreink tőlünk jót várnak és azt akarják, hogy érdekükben jót tehesünk, akkor támogassanak bennünket és szavazzanak a karikára.“ (Ellenzék 287. sz.) Korteskészédjeik — írja a Keleti Újság 284. sz. — megfélemlítésül és ígéretosztásul is szolgáltak. Lázár Aurél Bihar megyében Élesden magyar nemzeti színű szalaggal korteskedett. S míg a hivatalokban még ma is ott vannak a figyelmeztető feliratok, hogy „Csak románul szabad beszélni“ a választások idejére a román pártok egyszerre híveivé váltak a más nyelvű állampolgárok nyelvi szabadságának s jelöltjeiket *magyar* nyelven ajánlották plakátjaikon a választók figyelmébe, így Kolozsvárt a nemzeti-parasztpárt hatalmas plakátokon *magyar nyelven* ígérte a magyar választóknak az egyenlő jogok és egyenlő szabadságok uralmát abban az esetben, ha nem különítik el magukat a román választóktól és valamennyien a kormánylistára szavaznak (Keleti Újság 275. sz.). Az Avarescu-tábornok *néppártja* pedig azért tudott olyan különösen nagy számú szavazatot elérni a székelyföldön, mert a választási jelét — amint megállapítást nyert — pl. Maros-Torda megyében a Nyáradmentének

három községe összetévesztette a Magyar Párt szorzójelével. Hasonló esetek fordultak elő a Szilágyságban is és talán ennek köszönheti az Avarescu-Jorga blokk, hogy elérte a 2%-os arányszámot.

Nem feladatom ismertetni a választást megelőző sajtókampányt, melynek során a román lapok cikkei csak úgy hemzsegték a „budapesti irredentizmus“, „magyar oligarchia“, „a magyar párt grófjai“ kitételű cikkektől s a Magyar Párt teljes bukását jósolták, úgyszintén mellőzöm azoknak a további előzményeknek az ismertetését is, amelyek a romániai magyar kisebbség vezetőinek azon elhatározását alakították ki, hogy *önállóan*, mindenféle választási kartell és kisebbségi blokk mellőzésével, vegyék fel a választási küzdelmet.

A kormánypárt félhivatalosa, a „*Dreptatea*“ állapítja meg, hogy annyi hamis választás után az ország most már ismeri a szabad választásokat hadi állapot és cenzúra nélkül; rend volt az országban s ezzel az általános választójog igazán működésbe lépett s Románia megjelent az alkotmányos életet élő államok sorában.

Nem tagadhatjuk, hogy — az „*adott feltételek*“ hangsúlyozásával — a választásokat törvényesen vezette le a kormány s a rendet fenntartotta, de általános választójogról csak akkor lehetne szó, ha a jelenlegi V. T. helyett egy modern, az etnikai kisebbségekkel is kellően számoló választójog, továbbá pontos és lelkiismeretes választói névjegyzékek is készültek volna.

Míg 1927 júliusában Románia két legnagyobb súlyt képviselő kisebbségi nemzete, a hivatalos adatok szerint csupán 1 millió 353 ezer magyar és 557 ezer német (szász és sváb) közös kisebbségi blokkba egyesülve ment a választási küzdelembe, addig az 1928 decemberi választások alkalmával a magyarság önállóan vette fel a választási harcot. S ennek a mostani választásnak az eredményei azért is felette tanulságosak, mert míg egyfelől megmutatták, hogy az 1927. évi választások mennyire nem voltak tiszták, másfelől azt is jelentik, hogy a jövőben nem lehet majd olyan könnyen visszaéléseket elkövetni, mint ahogyan ez a múltban történt, mivel már van egy olyan választási alap, amelyen biztosan lehet kalkulálni.

Nem lesz érdektelen már ezúttal néhány összehasonlítást tenni az 1927. és 1928. évi választások kisebbségi mérlege tekintetében.

1927-ben a kisebbségi blokk Erdély³ 22 megyéjében adott be

³ Erdély alatt a szoros értelemben vett történelmi Erdélyen kívül a Bán-ságot és a többi, Magyarországtól Romániához csatolt területet is értjük.

jelölő listát s összesen 162.900 kimutatható szavazatot ért el⁴ — (az urnalopások miatt „eltűnt” szavazatok száma nem állapítható meg) — s ennek eredményében abszolút többség alapján 2 mandátumot nyert, feloszlás alapján pedig további 13, összesen 15 képviselői mandátumot, melyből a választási kartell-egyezmény értelmében 8 mandátumot a magyar párt, hetet pedig a német párt kapott, továbbá 14 megyében állított szenátor jelöltet s egyedül Csík megyében sikerült egyetlen szenátori mandátumot nyerni, mely a Magyar Párté lett, — addig az 1928. évi választásoknál az önálló magyarpárti listákra, melyeket Fogaras és Krassó megye kivételével minden erdélyi megyében — (összesen 21-ben) — benyújtott a Magyar Párt, összesen 172.699 szavazatot s ezek alapján abszolút többség eredményében hét, felosztás alapján további kilenc, összesen tizenhat képviselői mandátumot nyert; ezenteiül 8 kerületben állított szenátor jelöltet s a 3 székely megyében hatalmas többséggel három szenátorságot, — további három — (a megyei és községi tanácsok által választott) — s így összesen hat szenátori mandátumot sikerült elnyernie.

Hogy a további összehasonlításokat megtehessük és azokból a következtetéseket levonhassuk, szükséges ismernünk a Központi Választási Bizottság 1928. december 18-án kelt és a Monitorul Oficial 1928. december 19-iki 283. számában közzétett jegyzőkönyvében foglalt adatokat a képviselőválasztások eredményeire nézve.

Az 1926. március 27-iki V. T. értelmében a képviselőválasztás az ú. n. *kisebbségi (arányos)* képviselőlet rendszere szerint történik, ami azt jelenti, hogy a legnagyobb szavazattöbbséget nyert politikai csoport mellett a kisebbségben maradt csoportok nézetiránya is képviselőletet nyer. Tudnunk kell, hogy az általános, egyenlő közvetlen, kötelező és titkos szavazás szavazókörönként, az egyes politikai csoportok által megejtett jelölések alapján legalább 20 választó által aláírt és a központi választó-bizottsághoz benyújtott jelölőnyilatkozatban foglalt névjegyzékre (listákra) történik. A szavazókörökben megtörtént szavazás eredményét az illető választókerület *megyei választási irodája* összesíti s fölterjeszti az igazságügy-minisztériumban létesített *központi választási bizottsághoz*. Ennek a központi választási bizottságnak a feladata az eredmények össz-

⁴ A bukovinai listákra esett kisebbségi blokkos szavazatokkal együtt: 173.517 szavazatot.

pontosítása, a mandátumok szétoztása és a megválasztottak kihirdetése a V. T. 89—96. cikkeiben foglalt rendelkezések értelmében. Magát a jelenleg érvényben lévő kisebbségi (arányos) képviseleti rendszert a mandátumoknak az egyes politikai csoportok közötti elosztása teszi bonyodalmassá és valóságos „magasabb matematikává“.

A központi választási bizottság⁵ 1928. december 18-án kelt jegyzőkönyve szerint, ez a — V. T. 54. cikke alapján összeállított 5 tagú — bizottság az 1928. december hó 12. napján az, egész országban foganatosított képviselőházi választások eredményeinek központosítása és összesítése tárgyában a következőképen járt el: a szavazatok összesítését az egész országra és a megyei választókerületekre nézve foganatosította, az egyes választókerületi körzetek által elkészített kimutatások ellenőrzése és egyes számítást hibák helyesbítése után.

Megállapította mindenek előtt a K. V. B., hogy az egész ország területén a választói névjegyzékbe összesen 3,671.352 választó volt fölvéve s hogy a leadott szavazatok összege⁶ 2,840.680 volt. Ezt követően részletezte az egyes politikai csoportok szerint a szavazatok megoszlását; majd kiszámította a K. V. B. minden egyes választókerületben az egyes politikai pártok által nyert szavazatok százalékát, az egész országban leadott összes szavazatok számához viszonyítva.

Megállapította ezután a K. V. B., hogy a *nemzeti parasztpárt* (gruparea partidului national-táránesc) a szavazatok 40%-án felüli hányadot kapott s a V. T. 90. cikke alapján ezt a politikai csoportot *többségi csoportnak* nyilvánította.⁷

Majd a K. V. B. minden egyes választókerületben az egyes politikai csoportok (pártok) által nyert szavazatok arányát állapította meg, az illető választókerületek szavazóinak összes számához viszonyítva s az így nyert százalékokat csökkenő sorrendben bevezette az egyes politikai pártok részére szolgáló külön rovatokba.

E számítások alapján a K. V. B. megállapította azokat a ki-

⁵A központi választási bizottságot rövidítve K. V. B. betűkkel jelöljük.

⁶A leadott szavazatok összegébe beleszámítandó, s bele is számított az előterjesztésekkel megtámadott, továbbá az összeolvasáskor megsemmisített szavazatok száma.

⁷V. T. 90. cikk *b.*) pontjának második bekezdése szerint: „az a politikai csoport, amelyről e számítás alapján megállapítatik, hogy országosan a legnagyobb szavazatszámot érte el, de legalább 40 százalékot a többi csoporttal szemben, *többségi csoportnak* nyilvánítatik, a többi csoport pedig *kisebbségnek*.”

sebbségi politikai csoportokat, amelyek a megyei választókerületekben a szavazatok abszolút többségét nyerték el. Ennek eredményében a K. V. B. megállapította, hogy a *magyar párt* az alább felsorolt megyékben érte el az abszolút többséget:

<i>Csik</i> vármegyében.....	78.57%
<i>Udvarhely</i> megyében	70.85%
<i>Háromszék</i> megyében.....	76.14%

S a V. T. 91. cikkének második bekezdése alapján a magyar pártnak *Csik* megyében 2, *Udvarhely* megyében 3, *Háromszék* megyében 2, összesen *hét* mandátumot ítélte oda.

A V. T.-ben megállapított 387 képviselői mandátum számából levonta a K. V. B. a V. T. 92. cikke értelmében⁸ ezt az abszolút többség útján a Magyar párt által elért hét mandátumot s a fennmaradó 380 mandátum felét, vagyis 190 mandátumot a V. T. 93. cikke alapján a többségi csoport (nemzeti parasztpárt) nyerte el, másik felét pedig — beleértve a többségi csoportot is — a többi politikai pártok között osztotta föl a K. V. B., figyelemmel a V. T. 94. cikkében foglalt azon rendelkezésre, hogy csak az országosan 2%-nál nagyobb szavazatszázalékot elért politikai csoportok vesznek részt a mandátumok szétosztásában.

E felosztás az alábbi számítás szerint történt:

az abszolút többséget három megyében elért Magyar párt által az egész országban nyert szavazatok összegéből levonta a K. V. B. az abszolút többséget elért választókerületben szavazatok összegét, amely választókerületekben már a Magyar párt mandátumokat nyert;

levonta továbbá a K. V. B. az egyes politikai csoportokra leadott szavazatok főszerlegéből a szavazatok 2%-át el nem nyert pártokra esett szavazatok országos számát, úgyszintén a megsemmisített szavazatok összegét;

e levonások megtörténte után a fennmaradó 190. mandátum fölosztása végett az egész országra vonatkozó újabb arányszámí-

⁸ „A törvény által az egész országra megállapított mandátumok összámból levonatnak a kisebbségi csoportoknak juttatott mandátumok azon kerületekben, ahol ezek abszolút többséget értek el, még ha országosan nem érték is el a 2%-ot. Ami az összes mandátumok számából e levonások után megmarad, szétosztatik országosan a politikai csoportok között az alábbi megkülönböztetések szerint.“ (A V. T. 93—94. cikke foglalja magában a felosztás elveit.).

tást eszközölt, amelynek eredménye a K. V. B. jegyzőkönyve szerint a következő:

a nemzeti parasztpártnak	2,208.922 szavazattal jut 83.13% — 158 mandátum;
a liberális pártnak	185.939 szavazattal jut 7.00% — 13 mandátum;
a magyar pártnak	121.263 szavazattal jut 4.57% — 9 mandátum;
a paraszt pártnak	70.506 szavazattal jut 2.65% — 5 mandátum
a nép- és nemzeti pártnak	70.490 szavazattal jut 2.65% — 5 mandátum
összesen:	2,657.120 szavazattal 100,00% — 190 mandátum.

Összefoglalva az egész fenti műveletet, az összes mandátumoknak pártok szerinti következő fölosztását nyerjük:

Nemzeti parasztpárt: 190 + 158=	348 mandátum
Liberális párt	13 „
Magyar párt: 7+ 9=	16 „
Paraszt párt	5 „
Nép- és nemzeti párt	5 „

Összesen: 387 mandátum.

Ezek a mandátumok választókerületenként lettek felosztva, a: K. V. B. tagjai által aláírt táblázatban foglalt adatok szerint. A kisebbségben maradt politikai csoportok részére a mandátumok fölosztása a V. T. 94. cikkének második bekezdése alapján történt a szavazatok csökkenő arányában olyképpen, hogy minden egye& listavezetőnek egy-egy mandátumot juttattak. (Következik ezután a liberális-, a nép- és nemzeti-, a parasztpárt és a Magyar párt részére odaítélt mandátumok fölsorolása. Tekintettel arra, hogy a Magyar pártot kivéve, a többi előbb említett párt kizárólag a regátban (régii királyságban) kapott mandátumokat, e helyen csak a Magyar pártnak odaítélt 9 mandátumot részletezzük.)

A Magyar Pártnak a K, V. B. a következő megyékben ítél meg összesen 9 mandátumot fölosztás alapján:

Szilágy megyében	27.99% alapján: 1 mandátumot,
Maros-Torda megyében	26.28% alapján: 1 mandátumot,
Szatmár megyében	24.60% alapján: 1 mandátumot,
4.-Bihar megyében	19.33% alapján: 1 mandátumot,
Kolozs megyében	19.14% alapján: 1 mandátumot,
Kis-Küküllő megyében	18.70% alapján: 1 mandátumot,
Brassó megyében	17.27% alapján: 1 mandátumot,
Torda-Aranyos megyében	16.06% alapján: 1 mandátumot,
Arad megyében	<u>12.94% alapján: 1 mandátumot.</u>

összesen: 9 mandátumot.

A fősztás után szabadon maradt 348 mandátumot a K. V. B. a többségi pártnak (nemzeti parasztpárt) ítélte meg s ilyképen a V. T. által a képviselőház részére megállapított 387 mandátum teljes egészében fősztatott.

A jelölési jegyzéket benyújtott *pártok számában* feltűnő szaporodást észleltünk, azonban ezeknek 19-ről 28-ra emelkedése az ú. n. független alakulatok (grupuri independenti) elburjázásának tudható be. Ezek mellett a régi királyságban 2 disszidens liberális és egy disszidens nemzeti-parasztpárti csoportnak a felbukkanását is konstatálhatjuk, melyek elég tekintélyes szavazatszámot mutatnak föl, a független alakulatok legerősebbikének 200-at alig fölülhaladó szavazatával szemben.

Föltűnő jelenség a *szociáldemokrata pártnak* az önálló listán szereplő pártok közül való kimaradása, mely párt úgylátszik Romániában nem tartja összeegyeztethetetlennek a nemzetközi elvekkel a *nemzeti alapra való helyezkedést* és egy *polgári párttal* — a nemzeti paraszt párttal — *kötött választási kartellt*.

A *Cuza-féle antiszemita L. A. N. C.* (Keresztyén nemzetvédelmi liga), mely 1927-ben 3 frakcióra szakadt, ezúttal egységesen jelentkezik, azonban a múlt *évihez* viszonyítva majdnem felére csökkent szavazatszámmal.

Avaescu tábornok és Jorga professzor blokkjánál, a nép- és nemzeti pártnál (partidul poporului si national) észlelhetünk tetemes emelkedést a múlt évi szavazatszámhoz képest (55.371 szavazatot nyert 1927-ben, 70.490-et ezúttal). Rámutattunk azonban már más helyen arra, hogy a székelyföldön elért eredményét választási jelének köszönheti, melyet egész községek tévesztettek össze a Magyar párt jelével és tévedésből a Néppártra adták le szavazataikat.

Románia politikai életének egyik legnagyobb kaméleonja *Lapu* (legutóbb a liberális párt minisztere) a maga *Paraszt pártjával* a nyert szavazatok száma tekintetében mindjárt a Magyar párt után következik, azonban 70 ezret meghaladó szavazatának tekintélyes részét ugyancsak szerencsésen megválasztott választási jelének köszönheti, mely (két koncentrikus kör) sok kormánypárti szavazatot vont el a Nemzeti parasztpárt „egy körös“ választási jelétől.

A *kommunista párt* (a városi és falusi dolgozók blokkja) a

tavalyihoz képest (31.505 szavazat) megerősödött, majdnem 7 ezerrel több szavazatot nyervén.

Legjellemzőbb azonban a Bratianu-féle liberális párt gyászos eredménye a tavalyi „urnalopásos“ 1,704.435 szavazathoz képest, mert ezúttal a legnagyobb erőfeszítéssel sem tudott 185.939 szavazatnál többet elérni.

S hogy végül egy másik igen jellemző tényre utaljunk, nem hagyhatjuk megemlítés nélkül azt sem, hogy a *kormánypárt* (Nemzeti paraszt párt) a ráesett 2 milliót felülhaladó szavazatszámával messze felülhaladja az eddigi erőszakos kormánypárti eredményeket is. A lelkekre valóságos ólomsúllyal nehezédő Bratianu kormány váratlan bukása fölött érzett általános öröm által teremtett tömeghangulaton kívül, a szociáldemokratákkal és a cionistákkal, valamint a szászokkal kötött választási kartellnek tudható be ez az óriási kormánypárti szavazatszám, melyből Erdélyre egyedül közel háromnegyedmilió szavazat esik (736.957).

Le kell azonban mindenekelőtt szögezni azt a tény, hogy a kisebbségben maradt pártok közül *egyedül a Magyar párt tud abszolút többséget fölmutatni 3 választókerületben*, s az Erdélyben elnyert 172,699 szavazattal *hat százaléknál többet (6.08%) nyert el az egész országban leadott szavazatokból*. Sietünk azonban azt is konstatálni, hogy *ez a szavazatszám koránt sincs arányban a magyar ethnikai kisebbség számával*, aminek oka főleg a *hiányos választói névjegyzékekben* keresendő.

Egy másik szembetűnő jelenség a szavazók számának országos viszonylatban is, de különösen Erdélyben észlelhető nagymérvű emelkedése. Ha az eddigi öt választás idevonatkozó adatait egymásmellé sorakoztatjuk, kitűnik, hogy Erdélyben a választási névjegyzékbe fölvettek 76.15%-a szavazott le, egymilliót felülhaladó számban, mintegy 5%-os emelkedést jelent.⁹

A s z a v a z ó k s z á m a :

1920-ban az egész országban 1,949,302 (66.3 %), Erdélyben	388,335	(41.00%);
1922-ben az egész országban 2,207,425 (75.9 %), Erdélyben	497,101	(58.30%);
1926-ban az egész országban 2,622,565 (74.9 %), Erdélyben	923,687	(72.12%);
1927-ben az egész országban 2,762,779 (77.04%), Erdélyben	926,232	(71.18%);
1928-ban az egész országban 2,840,680 (77.3 %), Erdélyben	1,005,003	(76.15%),

⁹ A zárójelben közölt százalékok a szavazók számának a névjegyzékbe fölvettek számához való arányát tüntetik föl, melyet Erdélyben az ottani névjegyzékbe fölvettek számához viszonyítottunk s természetesen nem az egész országbeli választásra jogosultakhoz.

I Választókerület (megye)	2	3	4	5	6					
	A képviselők száma	A jelölési jegyzékek száma	A választói névjegyzékbe fölvetett választók száma	A szavazók száma	Magyar párt	Nemzeti-parasztpárt (kormány-párt)		Nemzeti-liberális párt		
					listájára leadott szavazatok					
					száma	0/0	száma	0/0	száma	0/0
Alsófehérr	5	5	47.878	37.304	2.866	7-7	32.759	87-2	721	1-9
Arad	9	7	106.707	86.023	11.132	12-9	64.162	74-6	2.263	2-6
Bihar	9	6	111.005	83.578	16.159	19-3	54.451	65-1	1.575	1-9
Beszterce-Naszód	3	6	34.392	26.712	1.097	4-1	23.209	86-9	467	1-7
Brassó	3	5	38.262	28.340	4.893	17-3	21.046	74-3	988	3-5
Csik	3	6	33.694	23.192	18.223	78-6	2.714	11-7	88	0-4
Fogarás	3	3	21.852	16.939	—	—	15.885	93-8	351	2-3
Háromszék	3	4	31.421	22.933	17.462	76-1	4.051	17-7	269	1-2
Hunyad	9	6	81.680	63.734	3.198	5-0	56.517	88-7	1.555	2-4
Kis-Küküllő	4	4	34.366	28.057	5.247	18-7	20.823	74-2	783	2-8
Kolozs	6	6	72.635	51.009	9.761	19-1	38.162	74-8	451	0-9
Krassó	5	6	58.518	46.228	—	—	42.432	91-8	1.242	2-7
Szörény	6	6	60.952	50.153	1.564	3-9	44.059	87-8	1.145	2-3
Maros-Torda	6	5	62.893	46.004	12.091	26-3	27.049	58-8	392	0-8
Máramaros	4	7	36.760	21.803	1.244	5-7	19.411	89-0	330	1-5
Nagy-Küküllő	4	6	40.648	30.707	2.421	7-9	25.204	82-1	962	3-1
Szatmár	6	6	66.295	46.748	11.502	24-6	31.300	67-0	555	1-2
Szeben	5	6	49.902	36.293	1.036	2-8	31.251	86-1	1.402	3-9
Szilágy	6	5	75.669	60.072	16.812	28-0	38.545	64-1	393	0-6
Szolnok-Doboka	5	5	52.639	39.082	4.772	12-2	32.192	83-4	559	1-4
Torda-Aranyos	4	5	43.132	31.357	5.036	16-1	24.446	78-0	657	2-1
Udvarhely	4	5	30.341	22.232	15.751	70-8	4.703	21-1	182	0-8
Temes-Torontál	10	7	128.122	106.502	10.032	9-4	82.586	77-5	1.459	1-4
Összesen :	122	127	1,319.763	1,005.002	172.699	17-2	736.957	73-2	18.789	1-9

6				7		8		9				
Néppárt	Ker. nemzet- védelmi liga (L. A. N. C.)	Parasztpárt	Komunista- párt (Blocul muncitoresc și țărănesc)	Az össze- olvasás- kor meg- semmisi- tett szava- zatok		A választó- kerület (megye) m a g y a r lakosságának		A választás eredmé- nyében a magyar párt által elnyert mandátu- mok				
listájára leadott szavazatok												
száma	0/0	száma	0/0	száma	0/0	száma	0/0	száma	0/0			
319	0·9	106	0·3	—	—	—	—	533	1·4	24.107	11·5	—
702	0·8	850	1·0	1.770	2·1	3.748	4·3	1.396	1·6	99.565	23·5	1
1.379	1·6	—	—	1.562	1·9	7.332	8·8	1.120	1·3	150.501	31·0	1
161	0·6	145	0·5	1.398	5·2	—	—	235	0·9	5.893	4·2	—
415	1·5	—	—	—	—	516	1·8	482	1·7	38.213	25·4	1
746	3·2	—	—	284	1·2	835	3·6	302	1·3	110.513	90·5	2
383	2·3	—	—	—	—	—	—	320	1·9	5.857	7·5	—
572	2·5	—	—	—	—	—	—	579	2·5	103.669	78·7	2
722	1·1	—	—	714	1·1	394	0·6	634	1·0	47.600	13·6	—
444	1·6	—	—	—	—	—	—	760	2·7	37.891	25·9	1
516	1·0	303	0·6	—	—	529	1·0	1.287	2·5	105.393	30·8	1
204	0·4	576	1·2	728	1·6	227	0·5	819	1·8	4.010	2·0	—
409	0·8	754	1·5	—	—	584	1·2	1.238	2·5	14.938	6·6	—
1.393	3·0	—	—	—	—	4.426	9·6	653	1·4	130.990	47·5	1
120	0·5	49	0·2	283	1·3	43	0·2	323	1·5	6.200	4·1	—
657	2·1	—	—	713	2·3	177	0·6	573	1·9	16.572	10·2	—
731	1·6	—	—	996	2·1	860	1·8	804	1·7	83.422	24·5	1
1.120	3·1	—	—	616	1·7	380	1·0	488	1·3	6.131	3·2	—
1.343	2·2	—	—	—	—	1.725	2·9	1.254	2·1	99.116	31·7	1
480	1·2	—	—	—	—	217	0·5	862	2·2	32.896	14·9	—
330	1·0	200	0·6	—	—	—	—	688	2·2	37.771	21·1	1
572	2·5	—	—	—	—	—	—	579	2·5	122.133	93·5	3
2.098	2·0	1.222	1·1	3.484	3·3	3.537	3·3	2.085	2·0	67.179	14·2	—
15.816	1·6	4.205	0·4	12.548	1·2	25.530	2·5	18.014	1·8	1,350.560	—	16

Az egyes választókerületek részletes eredményeit egybefoglaló kimutatásunkba elegendőnek tartottuk a Magyarországtól Romániához csatolt terület adatainak a fölvételét, annál is inkább, mert a Magyar párt a régi királyságban nem állított jelölteket, jóllehet ott is tekintélyes számú magyar él. Az említett kimutatás 8-ik rovatában az egyes megyék magyar lakosságának számát is feltüntettük az új közigazgatási beosztás alapján Istrate „Indicatorul comunelor din Ardeal și Bánat“ c. 1925-ben megjelent munkájából átvett adatok figyelembevételével. Megjegyezzük azonban, hogy a romániai magyar etnikai kisebbség száma ma már meghaladja a két milliót s Istrate legalább is $\frac{3}{4}$ millióval kevesebb magyart számol el — ősi szokás szerint. (A kimutatást lásd a 288. és 289. oldalon.)

A tizenhat magyar képviselő között 7 ügyvéd, 3 nagybirtokos, 3 lapszerkesztő, 2 ref. lelkész és egy iparos foglal helyet.

A szenátor-választás eredményének ismertetése előtt röviden ismertetjük a szenátus szervezetét.

A kétkamarás rendszer alapján szervezett román parlament szenátusának választott és hivatalbóli tagjai vannak. A választott szenátorok száma 204, melyből kötelező, egyenlő, közvetlen és titkos szavazással névjegyzékes (lista) rendszer alapján választókerületenként 113-at, községi és megyei tanácsok 71-et, a kereskedelmi és iparkamrák 8-at, a mezőgazdasági kamarák 4-et, a munkakamarák 4-et, az egyetemek ugyancsak 4-et választanak.

A szenátusi választásoknál a kisebbségi (arányos) képviselőt elve nem nyer alkalmazást s így íaz a bonyodalmas matematikai számítás, melyet a képviselői mandátumok elosztásánál láttunk, nem szükséges. A megyei választási irodák az egyes szavazóköri eredményeit összesítik s a szenátori mandátumot a *relatív többség* alapján annak a listának juttatják, mely a legtöbb szavazatot nyerte (V. T. 99. cikke).

Az 1928. december 15-én megtartott *általános szenátorválasztás* Csík megyében dr. Gyárfás Elemért, Háromszék megyében Sándor Józsefet és Udvarhely megyében dr. Balogh Arthur ny. egyetemi tanárt juttatta mandátumhoz, összesen tehát 3 mandátumot eredményezett a Magyar pártnak. Viszont az 1928. december 17-iki, a *megyei és községi tanácsok* által foganatosított választás eredményében további 3 szenátort nyert a Magyar párt, Csíkban Pál Gábor ügyvéd, Udvarhelyben Sebesi János ny. alispán és Háromszéken Fábíán László dr. ügyvéd személyében. A többi sze-

nátorkatógória választása a Magyar Párt jelöltjeinek nem hozott eredményt.

Az 1928. decemberében lezajlott parlamenti választások alatt megbirkózva a téli választások óriási technikai nehézségeivel, valamint a tömeghangulatnak megtévesztésre alkalmas jelszavaival, a szélsőséges demagógia tetszetős frázisaival, a kormánypárti kortesek csábító ígéreteivel és fenyegetéseivel, továbbá az „egy tál lencse“ politikai martalócaival, számbelileg is hatalmas eredményt és sikert ért el. Kétségtelen, hogy ez az eredmény sokkal nagyobb lett volna, ha a magyar választópolgárok jórészének nemtörődömsége és oportunitása ezúttal is meg nem nyilvánul.

Pedig maga a Magyar párt elnöke gróf Bethlen György emelte ki a Kolozsvárt — 1928. november 30-án — tartott programbeszédében, hogy „ez a választás valóságos népszámlálás jellegével és jelentőségével bír, mert most a választási eredmény valóban nemzeti katasztert fog föltüntetni nemcsak ott, ahol nagyobb tömegek élnek a magyarságnak, hanem ott is, ahol csak szórványokról lehet beszélni.“

A választások népszámlálási jellegét a kormánypárt félhivatalosa, a „Dreptatea“ 1928. december 19-iki 358. számában, továbbá a „Dimineata“ és az „Adeverul“ december 21-iki számaikban siettek olyan értelemben fölhasználni, hogy diadallal szögezték le a területrevíziós mozgalom képviselőivel szemben, miszerint a nyugati határszéli megyékben a magyarság úgyszólván teljesen hiányzik, hogy ott magyar nem is lakik, ennél fogva a revízió gondolata alapján megdől.

A regáti sajtó, mely nagy többségében ma is kisebbségellenes gyűlölettől tajtézkik és izzik, önmagát tagadta volna meg, ha a Magyar Párt elnökének a választás „népszámlálási jellegét“ hangsúlyozó kijelentéseiből és a parlamenti választások eredményeiből nem sietett volna fegyvert kovácsolni a fenti értelemben. Tehette ezt annál is inkább, mert Románia az egyetlen ország, mely a háború befejezése óta nem foganatosított népszámlálást s amelynek népességi statisztikai adatai merő föltevéseken alapulnak.

Hogy azok a ténymegállapítások, amelyeket az okirályság sajtóorgánumai olyan értelemben eszközöltek, hogy a nyugati határszéli megyékben magyar lakosság ne lenne, az Arad, Bihar, Szatmár megyékben élő félmilliót meghaladó magyarság elszakítását jelentik, az kétségtelen. De egyben célját tévesztett dolog

is, komoly érvül olyan választói névjegyzékek alapján lefolyt választás adatait fölhasználni, mint aminő primitív választói névjegyzékek Romániában vannak.

Régóta sürgetünk egy legalább olyan tiszta népszámlálást, mint aminő a mostani parlamenti választás volt, mely végre hivatva lesz elosztatni azt a mesterségesen támasztott ködöt, mely a mai erdélyi etnikai kisebbségek valódi lélekszámát áthatolhatatlan fellepként övezi.

Fritz László.